

רצועת עזה

.....
אסטרטגיה ישראלית חלופית

יולי 2019

חברי/ות צוות נייר עמדה 'רצועת עזה: אסטרטגיה ישראלית חלופית'

(לפי סדר א' – ב' של שם המשפחה):

- יעקב (מנדי) אור, אלוף (מיל'), לשעבר מתאם פעולות הממשלה בשטחים.
- חיים ארז, אלוף (מיל'), לשעבר אלוף פיקוד הדרום.
- רולנד (רולי) גירון, לשעבר ראש אגף במוסד.
- שלמה וקס, תא"ל (מיל'), לשעבר קצין קשר ראשי.
- סלין טובול, עו"ד, סמכ"לית הקרן לשיתוף פעולה כלכלי (ECF).
- אלכס טל, אלוף (מיל'), לשעבר מפקד חיל הים.
- דני יתום, אלוף (מיל'), לשעבר אלוף פיקוד המרכז וראש המוסד.
- אורנה מזרחי, לשעבר סגנית ראש המל"ל.
- מיכאל (מישל) מעיין, לשעבר סגן ראש אגף במוסד.
- יוסף משלב, אלוף (מיל'), לשעבר מתאם פעולות הממשלה בשטחים.
- נמרוד נוביק, דר', מרכז הצוות, לשעבר יועץ מדיני לראה"מ.
- צבי פולג, תא"ל (מיל'), לשעבר מפקד אוגדת עזה.
- אריה פלמן, לשעבר מ"מ ראש השב"כ.
- דב (פופי) צדקה, תא"ל (מיל'), לשעבר ראש המנהל האזרחי.
- בועז קרני, מנכ"ל הקרן לשיתוף פעולה כלכלי (ECF).
- דניאל רובינשטיין, עיתונאי ומרצה להיסטוריה של המזרח-התיכון.
- אמנון רשף, אלוף (מיל'), לשעבר מפקד גייסות השריון; יו"ר 'מפקדים למען ביטחון ישראל'.
- מתי שטיינברג, דר', מזרחן, לשעבר יועץ לראשי השב"כ.

תוכן עניינים

2.....חברי/ות הצוות.....

5 ..... פתח דבר .....

7..... עיקרים .....

8 ..... מבחן התוצאה .....

10 ..... הנחות יסוד .....

10..... מגבלות המדיניות הנוכחית .....

11..... אתגרים עיקריים.....

12..... יעדי האסטרטגיה החלופית.....

12..... יעדי האסטרטגיה המוצעת.....

13..... אסטרטגיות חלופיות.....

14..... אסטרטגיה מומלצת.....

14..... פירוט מהלכי ישראל.....

15..... שלב א': צעדים לשיפור מיידים.....

17..... שלב ב': תיגמול התמתנות החמאס והעברת סמכויות לרש"פ.....

18..... 'בונוס' אסירים.....

18..... תפקיד שחקנים אזוריים ובין-לאומיים .....

19..... קשיים צפויים.....

21..... נספח א' - ניתוח שיקולי החמאס והרש"פ.....

22..... נספח ב' - היוזמה המצרית כמנוף ליוזמה ישראלית.....

23..... חברי/ות ועדת ההיגוי של תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל'.....

7..... תרשים 1: שלושת מרכיבי היוזמה.....

16..... תרשים 2: הסדר עזה - תרשים זרימה.....

פתח דבר

למרות חלוף למעלה מחמישים שנים מאז מלחמת ששת הימים וכיבוש רצועת עזה ולמעלה מעשרים וחמש שנים מאז 'הסכם אוסלו', ממשלת ישראל לא גיבשה מדיניות מוצהרת וברורה באשר לפיתרון הסכסוך הישראלי-פלסטיני, לרבות מדיניותה כלפי רצועת עזה, על שני מיליון הפלסטינים המתגוררים בה.

היעדר מדיניות ברורה ואסטרטגיה ארוכת טווח בכל הנוגע לעתיד שטחי אזור יהודה ושומרון (איו"ש) ורצועת עזה עלול לגרור את ישראל למציאות שתאיים על עתידה כמדינה בטוחה, יהודית ודמוקרטית.

עמדת תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל' היא כי הפיתרון היחיד היכול להבטיח זאת הינו 'שתי מדינות לשני העמים', כאשר איו"ש ורצועת עזה יהוו יחידה מדינית אחת.

מזה כשבע עשרה שנים שגורמי טרור ברצועת עזה משגרים אמל"ח מסוגים שונים לעבר מדינת ישראל ונערכים למבצעי חדירה יבשתית, ימית ואווירית לתוך הריבונות הישראלית תוך שהם הופכים את חיי תושבי דרום הארץ, ובעיקר ביישובי 'עוטף עזה', לבלתי נסבלים. אסור למדינת ישראל להשלים עם מצב זה.

אין לקבל אמירות ריקות של היעדר פיתרון מדיני או של היעדר פיתרון צבאי, שכן כל פיתרון אמור להיות משולב: מדיני, צבאי, כלכלי ועוד. כפי שציין ראש אגף המבצעים בצה"ל, אלוף יואב הר אבן: "יש כמיהה שאני מבין אותה, ציבורית ופוליטית, שלפיה 'יש פה בעיה ביטחונית, תפתרו אותה'. אני רק אומר שהפיתרון הרבה יותר רחב מהפיתרון הצבאי. זה הרבה יותר מורכב ... ככלל, אין פיתרונות צבאיים לבעיות פוליטיות. אלה תמיד פיתרונות משולבים. הפעלת כוח צבאי היא חלק מהמדיניות והמשכה של המדיניות".

יתר על כן, כל ניסיון לפתור את הבעיות הבסיסיות של רצועת עזה חייב להיות לא רק רב מימדי, אלא גם כנגזרת של ראייה כוללת של הפיתרון העתידי הרצוי לסכסוך הישראלי-פלסטיני. אך בכך לא מסתיימת המורכבות, שכן שלוות תושבי העוטף בפרט והדרום בכלל, כמו גם המשבר ההומניטארי ברצועה אסור שימתינו למועד הבלתי ידוע של הסדר כולל.

מאחר שממשלת ישראל לא גיבשה מדיניות מדינית-ביטחונית כוללת, ישראל נגררת לסבבי לחימה כאשר תנועת החמאס מכתובה את מועד, משך ועוצמת האירועים. למרות הנפגעים הרבים בקרב הפלסטינים ברצועת עזה והנזקים הכבדים לרכוש, תנועת החמאס מסיימת כל סבב אלימות בתחושה של הישג ויוצאת מכל סבב לחימה שכזה בתחושת ניצחון.

תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל' הגיעה למסקנה כי קו הפעולה שנוקטות ממשלות ישראל מול עזה שגוי, פוגע בכוח ההרתעה של צה"ל וכפי שהוכח שוב אך לא מכבר, מביא לסבבי עימות צבאיים שאין בהם כדי לשנות את המציאות לאורך ימים.

תוכנית זו היא תוצאה של סדרת דיונים של צוות נרחב של חברי תנועה שעסקו בנושא במסגרת תפקידיהם במערכת הביטחון, ובהשתתפות מומחים נוספים.

גיבוש האסטרטגיה החלופית נעשה תוך הבנה שלכל מהלך מול עזה יש השלכות רחבות על החזית הפלסטינית כולה ועל ישימות פיתרון עתידי עם הפלסטינים. על כן נעשה מאמץ לוודא שצעדי ביניים ופתרונות חלקיים יתרמו לשימור – אם לא לקידום – התנאים להסדר קבע עתידי.

במהלך הדיונים נדחו חלופות שניתן לאגדן תחת הכותרת 'מכה קשה' אשר חסידיהן רואים בהן אמצעי לחידוש ההרתעה. דחייתן נבעה מהמסקנה שאין פיתרון צבאי, העומד בפני עצמו, אשר ישים קץ לסבבי האלימות אלא כזה אשר יסתיים בכיבוש הרצועה ובשליטה בשני מיליון תושביה ללא אסטרטגיית היחלצות ממצב זה. אין לראות בדחיית חלופה זאת כאמצעי להשגת יציבות ארוכת טווח משום פסילת השימוש בעוצמת צה"ל כנדרש אל מול פרצי אלימות או בעקבות מידע על תכנון להפרת ריבונותנו או פגיעה באזרחינו או חיילינו.

גם חלופת ההידברות עם החמאס נדחתה. זאת עקב הסתירה בינה לבין היעד הלאומי (והתנועתי) העיקרי של הבטחת אופייה של ישראל כמדינה בטוחה, דמוקרטית ועם רוב יהודי מוצק לדורות, באמצעות הסדר היפרדות מהפלסטינים הן ברצועה והן ביהודה ושומרון. חיזוק החמאס באמצעות הסדר עמו יחליש עוד את הרש"פ; יעמיק את הבידול בין הרצועה לגדה; וירחיק סיכוי להסדר כולל. עם זאת, צוות העבודה לא פסל חלופה זאת אם וכאשר יתברר שהחלופה המוצעת אינה ברת יישום בשל התנגדות הרש"פ. במקרה זה, בדלית ברירה, השבת היציבות לגבול הרצועה והחזרת הרוגע לתושבי העוטף – ולו לפרק זמן מוגבל – אפשר שיצדיקו גם מהלך לא רצוי זה.

אך בטרם תרים ידיים באשר לאפשרות ייצוב הרצועה לאורך זמן, טוב תעשה ממשלת ישראל אם תבחן את היוזמה המוצעת במסמך זה ותתגייס ליישומה.

אלוף (מיל') אמנון רשף
יושב ראש
מפקדים למען ביטחון ישראל

עיקרים

נקודות מוצא:

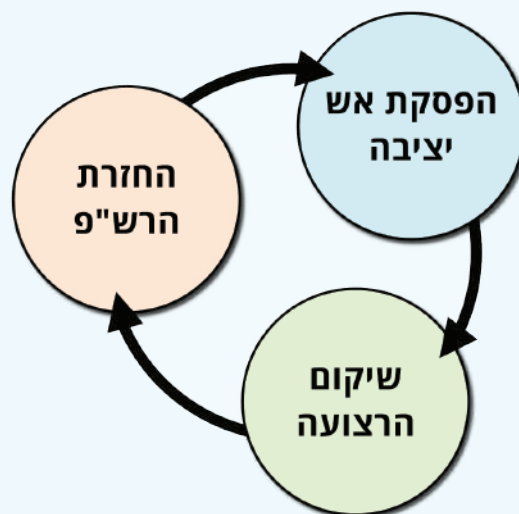
- לא קיים פיתרון צבאי לאיום העזתי שתוצאתו אינה כיבוש הרצועה וחזרה לשליטה בה.
- מגבלות המדיניות הנוכחית הוכחו בסבבי לחימה חוזרים ובתקופות אי-שקט ביטחוני ביניהן.
- עוצמת צה"ל ומערכות הביטחון האחרות מאפשרת לממשלה ליטול סיכונים מחושבים בניסיון לשינוי מגמה ועיצוב מציאות ביטחונית יציבה יותר.
- תנאי הזירה – ובהם מצוקתו המדינית והכלכלית של החמאס, נכונות מדינות ערביות מובילות להתגייס למשימה, ותמיכת הממשל האמריקאי בישראל – מאפשרים שינוי מגמה כמוצע.

עיקרי האסטרטגיה המוצעת:

- ישראל תוביל מאמץ לגיוס המערכת האזורית והבין-לאומית הרלבנטית למהלך מדורג המשלב שלושה מרכיבים הכרוכים זה בזה:
- מיסוד וייצוב הפסקת האש.
  - החזרת הרשות הפלסטינית (רש"פ) לניהול הרצועה.
  - מהלך נרחב לשיקום הרצועה.

תנאי הזירה המחייבים שילוב שלושה מרכיבים אלה:

- לא תיתכן הפסקת אש יציבה ללא פיתרון למצוקה ההומניטארית ושיקום הרצועה.
- לאור סירוב המדינות התורמות לחזק את החמאס, לא ייתכן שיקום הרצועה ללא החזרת הרש"פ.
- לא ייתכן שיקום הרצועה כל עוד המדינות התורמות מעריכות כי בהיעדר הפסקת אש יציבה השקעתן תרד לטמיון בעוד סבב/י לחימה.

מהלך מדורג:

יישוב בו-זמני של שלושה המרכיבים הנ"ל ייעשה במדורג ובפריסה על פני שני שלבים, הכוללים צעדים ביטחוניים, כלכליים ומדיניים:

- שלב ראשון - אמור להניב רגיעה מיידית ולסלול את הדרך להחזרת הרש"פ. יכלול הבהרת תנאי הפסקת האש ועיגונם (כולל ריסון ההתחמשות והפסקת חפירת מנהרות התקפיות; כינון מנגנון בקרה); בטחונות לרש"פ (על כך שישראל לא תגיב כלפיה במקרה של הפרת הפסקת האש ע"י גורם שלישי, כל עוד החמאס לא פורק ממשקו); הכשרת כוחות אכיפה של הרש"פ לפריסה ברצועה; קידום פיתרונות ראשוניים למצוקת חשמל, מים, בריאות ותעסוקה; הסרת חסמים במעברים; ותחילת תכנון נמל בסמכות הרש"פ.

- שלב שני - המותנה בהצלחת קודמו, נועד לבסס יציבות לאורך זמן, תוך החזרת השליטה האזרחית המלאה של הרש"פ והמשך קיום מחוייבות החמאס לאי-אלימות. ההתקדמות לשלב השני תהיה מותנית בהעברת סמכויות נוספות לרש"פ (כולל סמכויות אכיפה/ביטחון אזרחי); המשך שמירה קפדנית על הפסקת האש; והחזרת גופות החיילים אורן שאול והדר גולדין, ושחרור האזרחים העצורים. בתמורה, יונהגו הקלות נוספות במעברים (כולל בניית מעבר נוסף); תחיל בניית הנמל הימי; ישוחררו אסירים על פי תוכנית שחרור שתוצג עם השקת היוזמה; וייעשה מאמץ לגיבוש קונצנזוס בין-לאומי לפריסה לשלבים של 'שלושה תנאי הקוורטט' באופן שיתגמל את החמאס על עמידה בתנאי הראשון - אי אלימות.

מבחן התוצאה

- חלופה זאת היא היחידה העונה ליעדים האסטרטגיים של ישראל.
- למרות הקשיים הצפויים, הנסיבות המקומיות (ברצועה), האזוריות והבין-לאומיות מצדיקות בחינת ישימות חלופה זאת.
- אם ייכשל המהלך, עצם הניסיון ליישמו יאפשר לישראל להתמודד עם אתגרי הרצועה בתנאים משופרים, בהם תמיכה בין-לאומית, עת תאמץ אסטרטגיה חלופית.

בתום סדרת דיונים בהשתתפות חברי תנועה שעסקו בנושא במסגרת תפקידיהם במערכת הביטחון, ובהשתתפות מומחים נוספים, תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל' גיבשה אסטרטגיה חלופית לזאת הנקוטה ע"י ממשלת ישראל.

גיבוש האסטרטגיה החלופית נעשה תוך מודעות לכך שלפיתרון בעזה השלכות רחבות על החזית הפלסטינית כולה ועל ישימות עתידית של פיתרון שתי המדינות. על כן נעשה מאמץ לוודא שצעדי ביניים ופיתרונות חלקיים משמרים – אם לא מקדמים – את התנאים להסדר קבע עתידי, במסגרתו יהוו אזורי יו"ש והרצועה יחידה מדינית אחת.

בכל הנוגע לעזה, לנגד עינינו עמדו האינטרסים הישראליים הבאים:

- הסרת איום הטרור והבטחת רגיעה ביטחונית לאורך שנים.
- מניעת אסון הומניטארי וקיום תנאי חיים ראויים ברצועה לשני מיליון תושביה.
- מניעת פגיעה בישראל כתוצאה לפגעי בריאות ואיכות סביבה שמקורם ברצועה.
- השלמת ההתנתקות מעזה ע"י צמצום אחריות ישראל ותמיכה במאמצי הקהילה הבין-לאומית לשיפור איכות חיי תושבי הרצועה.
- ואינטרס ייחודי לתקופה זאת: החזרת גופות החיילים אורון שאול והדר גולדין, ושחרור האזרחים העצורים אברה מנגיסטו, הישאם א-סייד וג'ומעה אברההים אבו ענימה.

הנחות יסוד

- האסטרטגיה חייבת לשרת את האינטרסים של ישראל כלפי רצועת עזה וכלפי הסוגייה הפלסטינית כולה.
- בעוד כיום החזית הצפונית היא הזירה הביטחונית המרכזית של ישראל, בהיעדר מענה לאתגרים המאפיינים את המשבר ברצועה, הסיכוי למלחמה בעזה גובר. התלקחותה עלולה להצית גם את החזית הצפונית.
- מענה צבאי לכשעצמו אינו יכול להביא ליציבות ביטחונית בעזה. ישראל מחזיקה בקלפים ביטחוניים, מדינים וכלכלים רבי עוצמה אשר השימוש המושכל והמשולב בהם מהווה בסיס ליוזמה שיישומה יכול לשנות את תנאי הזירה ולמנוע סבבי לחימה.
- אסטרטגיה זאת מחייבת שיתוף פעולה עם מדינות השותפות ליעד ייצוב הרצועה, ובראשן מצרים, ארה"ב וקהילת המדינות התורמות, בכללן מהאזור.
- הצלחת האסטרטגיה תניב רגיעה עם פוטנציאל ליציבות ארוכת טווח. כישלונה לא יעמיד את ישראל בפני אתגרי ביטחון חמורים מהקיימים היום, אך יניב סביבה בין-לאומית נוחה יותר להתמודדות איתם.

מגבלות המדיניות הנוכחית

- ממשלת ישראל נמנעת מאימוץ מדיניות ברורה ובוחרת בגישה תגובתית מוגבלת המותירה את היוזמה בידי הצד השני. גישתה מאופיינת בחשיבה טקטית באשר לאמצעים לדחיית סבב האלימות הבא ולא בחשיבה אסטרטגית ארוכת טווח כיצד לנסות למנוע.
- אפילו במסגרת חשיבה טקטית זאת, הממשלה נמנעת מליזום מהלכים ולהקל על תושבי הרצועה בתקופות רגיעה (כמו בארבע השנים שלאחר 'צוק איתן'), ובכך להמחיש שישראל מתגמלת התנהלות/מנהיגות מתונה. במקום זאת, ההקלות מגיעות רק בתום סבב לחימה או אירוע אלים אחר (כמו משט המרמרה, חטיפת גלעד שליט או טרור העפיפונים), ובכך ממשלת ישראל מחזקת את התפיסה בקרב הפלסטינים באיו"ש, כי 'ישראל מבינה אך ורק שימוש בכוח'.
- המדיניות הישראלית רצופת סתירות פנימיות, כאשר מחד-גיסא ישראל רואה בחמאס אירגון טרור ופועלת לשלילת לגיטימציה בין-לאומית ממנו, אך מאידך-גיסא פועלת לשמירת מעמדו כשליט עזה ומזהה כעשור מנהלת עמו מו"מ באמצעות צדדים שלישיים. בנוסף, אף כי ממשלת ישראל מודעת לעובדה שלא תיתכן יציבות הפסקת אש ללא שיפור תנאי החיים בעזה, היא אינה נוקטת צעדים משמעותיים לשיקום הרצועה ואף פוסלת המלצות של מערכת הביטחון לצעדים כאלה.
- הממשלה מטילה את האחריות לניהול הגזרה על צה"ל, אך מונעת יישום המלצותיו באשר לאמצעים לא צבאיים הנדרשים לייצוב הפסקת האש.
- ולבסוף, ממשלת ישראל נמנעת מדיוני עומק בחלופות המוצעות ע"י מערכת הביטחון וע"י גורמים אחרים ומהכרעה ביניהן.

כתוצאה, אחת לכמה שנים ישראל נגררת לסבבי לחימה אשר את מחיריהם – ואת מחיר אי היציבות ביניהם – משלמים תושבי העוטף, חיילי צה"ל, ובסבבים ממושכים יותר גם מרבית אוכלוסיית המדינה.

אתגרים עיקריים

המצב הנוכחי בעזה מאופיין בעיקר במשבר כלכלי ופיננסי חריף, וואקום שילטוני, ואי שקט גובר:

■ אי בהירות הסדר הפסקת האש

הפסקת האש שנקבעה בתום סבב הלחימה של קיץ 2014 ('צוק איתן') לא פירטה את מחוייבויות הצדדים מעבר לאמירה הכללית של "שקט תמורת שקט". בהיעדר עקרונות מוסכמים להתייחסות, האמורים לעמוד גם לרשות הגורם המשמש 'פרשן מוסמך' למוסכם (בציגי המודיעין המצרי), רמת החיכוך ואפשרות ההסלמה גבוהות, עת כל צד מגיב למה שהוא מפרש כחציית 'קו אדום' ובוחר את גבולות הסובלנות של הצד האחר תוך ניסיון להרחיב את חופש הפעולה שלו.

■ משבר כלכלי ופיננסי חריף

- סגירת המעברים גורמת לפגיעה קשה במגזר הפרטי, בפרט החקלאי, עקב היעדר גישה לחומרי גלם ואפשרות ייצוא לשווקים ישראליים, פלסטיניים, ואחרים.
- לכך מתווסף 'משבר המשכורות' של עובדי הציבור, הנובע מחוסר יכולתו של חמאס לשלם את משכורתם של 43,000 עובדיו (האזרחים) ומהחלטת הרש"פ לקצץ במשכורתם של 55,000 עובדי הרש"פ (היושבים בטל בבתיים מאז 2007).

■ קריסת תשתיות הנובעת מוואקום שילטוני

כישלון ממשלת חמאס לשאת בעלויות הכרוכות בניהול העניינים האזרחיים, וחוסר נכונות הרש"פ לקחת אחריות לניהול היבטים אלה ברצועה, יצרו וואקום שילטוני המשפיע על כל תחומי החיים. משברי החשמל (שעות אספקה ספורות ביום), המים (95% אינם ראויים לשתייה), התברואה (מחסור חמור בתרופות וציוד) והתעסוקה (45% אבטלה; 65% בקרב צעירים) הם ביטויי הבולטים [לניתוח מאפייני ומדיניות החמאס והרש"פ – ר' נספח א'].

■ הפילוג הפנים פלסטיני ושאלת האמל"ח

מצרים היא השחקן היחיד אשר גיבש אסטרטגיה לקידום פיתרון לבעיית הפילוג הפנים פלסטיני [לפרטי האסטרטגיה המצרית – ר' נספח ב']. יוזמתה מתמקדת בסדרת מהלכים להחזרה מדורגת של הרש"פ לעזה ותחילת תהליך 'ביות' החמאס. דהיינו, הסטתו ההדרגתית מאירגון טרור מיליטאנטי לאירגון פוליטי. היוזמה משקפת הבנה שלנושא האמל"ח – מבלימת התעצמות ועד פירוז – חשיבות ייחודית, אך לגישה, כבמרבית התקדימים ברחבי העולם, הטיפול בו מחייב הדרגתיות ויגיע למיצויו רק בתום התהליך. אף כי רוב השחקנים המעורבים (כולל ישראל וארה"ב) ברכו על היוזמה המצרית ואף התחייבו לסייע, מצרים הופתעה כאשר שחקנים מרכזיים חזרו בהם והערימו קשיים על יישום האסטרטגיה.

יעדי האסטרטגיה החלופית

מטרת על ומגבלות מימושה

בגיבוש האסטרטגיה והצעדים למימושה, חיוני להכיר בקשר ההדוק בין הצעדים הנדרשים לייצוב רצועת עזה לבין אלה הנדרשים מול הרש"פ (כפי שפורטו בתוכנית 'ביטחון תחילה'²) ובהשלכותיהם על סיכויי מימוש עתידי של פיתרון 'שתי המדינות'. מלבד צעדי התמיכה ברש"פ בהקשרי הרצועה (להלן), יש צורך במהלכי תמיכה ברש"פ בגדמ"ע, בכלל זה באמצעות חידוש והגדלת התמיכה התקציבית; מחוות שחרור אסירים; חידוש התמיכה באונר"א וכו'.

הערכת תנועת 'המפקדים' כי תנאי הזירה אינם מאפשרים כרגע התקדמות להסדר כולל עם הפלסטינים, משליכה גם על היכולת לשינוי מציאות גורף ברצועה בתחום הפירוז. השאיפה לראות את מנגנוני הביטחון של הרש"פ מתפרסים ברצועה, נהנים מסמכויות ביטחוניות מלאות ובלעדיות בה, ופועלים לפירוק החמאס והארגונים האחרים מנשקם – על בסיס העיקרון של 'רשות אחת, נשק אחד, חוק אחד' – אינה ניתנת למימוש בטרם הסדר פיוס כולל בין פת"ח לחמאס והתקדמות להסכם קבע בין ישראל לאש"ף. רק השילוב בין שני אלה יעניק לגיטימציה לרש"פ לכפות את רצונה ומוטיבציה למדינות המעורבות לסייע לה באכיפת הפירוז. אך כאמור, נתוני הזירה אינם מעודדים באשר ליעד יומרני זה ומכאן חיוניות הגישה ההדרגתית.

יעדי האסטרטגיה המוצעת

האסטרטגיה החלופית לעזה צריכה לשרת את המטרות הבאות:

- **יצירת תנאים לשקט ממושך:** האינטרס הישראלי הראשון במעלה הוא ביטחוני ועיקריו הסרת האיום לטרור חוצה גבולות; מניעת עימות נוסף ובפרט היגררות למהלך קרקעי; ומניעת עימות בשתי חזיתות בו-זמנית.
- **מניעת אסון הומניטארי:** הבטחת תנאי חיים ראויים לשני מיליון תושבי הרצועה ומניעת פגיעה בהם ובישראלים בתחום 'עוטף עזה' ומעבר לו, כתוצאה לכשלים במערכות הבריאות, הביוב ובתשתיות אחרות ברצועה.
- **צמצום אחריות ישראל למתרחש ברצועה:** השלמת ההתנתקות מעזה תוך תמיכה במאמצי הקהילה הבין-לאומית, ובראשה המדינות התורמות, בקידום פיתרון הבעיות ההומניטאריות, בשיקום ובפיתוח הרצועה.
- **היפרדות מהפלסטינים:** במקביל לכל אלה, כל אסטרטגיה כלפי עזה אמורה לשרת – או לפחות לא לשבש – תחילת תהליך היפרדות אזורית מבוקר מהפלסטינים באיו"ש ושימור התנאים לקידום עתידי של פיתרון 'שתי המדינות'.
- **החזרת גופות חיילינו ושחרור האזרחים:** כל יוזמה ישראלית אמורה להביא להחזרת גופות החללים ושחרור האזרחים המוחזקים ע"י החמאס.

2. תוכנית 'ביטחון תחילה' של תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל', יוני 2016.

אסטרטגיות חלופיות

צוות עזה של תנועת 'המפקדים' בחן את חמש האסטרטגיות החלופיות הנדונות בישראל. להלן תיאור החלופות והממצאים באשר למגבלות או תרומת כל אחת מהן:

■ 'עוד מאותו הדבר':

היצמדות לאסטרטגיה הנוכחית של ממשלת ישראל, הנשענת על בידול בין רצועת עזה לבין הרש"פ/גדמ"ע; הרתעה; וסגירת ופתיחת 'ברזים' של מעבר סחורות ואנשים לרצועה וממנה, בניסיון ללחוץ על הנהגת החמאס ולדחות סבבי לחימה. כפי שהוכח לאורך זמן וגם לאחרונה, אסטרטגיה זאת מנציחה את חוסר היציבות, אינה מונעת הסלמה וסבבי לחימה, מנציחה את האיום על אוכלוסיית ישראל בדגש על תושבי 'עוטף עזה' והדרום, ופוגעת בסיכוי להסדר כולל עתידי.

■ שיקום עוקף רש"פ וחמאס:

ניסיון לאיתור וגיבוש מנגנון שיקום 'עצמאי' באמצעות העברת אחריות לגורם בינ"ל, בכלל זה דרגות שונות של 'נאמנות בין-לאומית'. ניסיונות גורמי או"ם והממשל האמריקאי לגבש נוסחה ברוח זאת עלו בתוהו. לאור חוסר הנכונות של הגורמים הבין-לאומיים הרלבנטיים ליטול אחריות לשיקום הרצועה ללא הסכמת הרש"פ ובתנאים של אי יציבות ברצועה המסכנים את נציגיהם ואת פירות השיקום, גישה זאת אינה ברת יישום אלא אם תוגבל להעברה אחריות לנושא מוגדר (מים, חשמל, וכד') לגורם אזורי. כפי שמוכיחה התרומה הקטארית קצרת הטווח לפיתרון נושא החשמל, פיתרון חלקי זה יכול לסייע בהרגעה זמנית אך לא בייצוב הפסקת אש לאורך שנים.

■ הסדרה:

גיבוש הסדר עם החמאס המשלב הפסקת אש ארוכת טווח עם הקלות משמעותיות בסגר יחזק את האירגון הן בעזה והן באיו"ש; יחליש את הרש"פ; יעמיק את הבידול בין שני חלקי העם הפלסטיני; ויגביר את תלות הרצועה בישראל. בכך תיפגע משמעותית האפשרות להיפרדות מהפלסטינים והסיכוי להסדר קבע עתידי. מעבר לכך, אין בה כדי לתת מענה למשברי האנרגיה, המים והתשתיות האחרות, כמו גם להשפעתם מערערת היציבות.

■ מיטוט שלטון החמאס:

מהלך צבאי נרחב במגמה להביא (בניסוחם של מרחיקי הלכת) לחיסול תנועת החמאס או (בניסוח יומרני פחות) למיטוט שלטונו, בין אם תוך כיבוש הרצועה ובין אם לאו. חיסול מנהיגים לא יניב חיסולה של תנועה עממית. כך גם מיטוט שלטון החמאס אין פרושו חיסול האירגון אלא כפיית שינוי בדפוסי הלחימה שלו: מגוף מאורגן עם הנהגה מרכזית השולט בשטח ובאוכלוסייה, למלחמת גרילה של תאי טרור פזורים. מהלך מיטוט שלטון החמאס וניסיון לפירוז הרצועה מאמל"ח יחייב מבצע צבאי נרחב ורב נפגעים. בסיומו, צה"ל יאלץ לשוב ולשלוט בשני מיליון פלסטינים ולהתמודד עם האיומים והאתגרים הביטחוניים הנגזרים ממיציאות זאת. עם הסתלקות המדינות התורמות, מדינת ישראל תאלץ לשאת גם בעלויות ניהול החיים ברצועה (מילארדי ש"ח בשנה). לאור חוסר הסבירות של הסכמת הרש"פ לחזור לרצועה 'על גבי הטנקים הישראליים' ישראל תימצא ללא 'אסטרטגיית יציאה' מהמבוי הסתום העזתי. בהקשר זה מן הראוי להזכיר גם את חשש מצרים שמהלך ישראלי מסוג זה יביא לבריחת חמושים מעזה לסיני, הצטרפותם לגורמי אל-קאעדה, דאע"ש ואחרים, והתארגנותם המשותפת לפעילות כנגד מצרים וישראל.

■ חזרת הרש"פ:

מהלך מדורג להחזרת הרש"פ לשליטה ברצועה.
אסטרטגיה זאת עשויה לענות על כל חמישה היעדים שהוגדרו לעיל. היא אמורה לשלב בין:

- צעדים משמעותיים לשיפור המציאות ברצועה בטווח המידי;
- ייצוב הפסקת האש;
- מהלכים לשיפור המצב באיו"ש ולחיזוק הרש"פ בחלק ממאמץ להניעה לשוב לניהול הרצועה;
- הכל תוך תיאום מלא עם ארה"ב, מצרים וירדן, ובאמצעותן עם איחוד האמירויות, וסעודיה, כמו גם עם המדינות התורמות שמחוץ לאזור והארגונים הבין-לאומיים המובילים.

אסטרטגיה מומלצת

■ ישראל תיזום מהלך כולל במסגרתו תפעיל את כל מנופי ההשפעה ושינוי המציאות העומדים לרשותה – ביטחוניים, כלכליים, ומדיניים – לצורך:

- ייצוב הפסקת האש;
- הקלת המצוקה ברצועה;
- החזרת הרש"פ לניהול הרצועה.

■ לצורך זה, ישראל תפעל לגיוס שחקנים אזוריים ובין-לאומיים בעלי אינטרסים משותפים אשר תמיכתם חיונית הן לשיפור המצב ברצועה והן לגיוס הסכמת הרש"פ למהלך:

- מצרים – אשר לה ניסיון, עניין ויכולת ייחודיים לסייע למהלך המוצע;
- ארה"ב – אשר חיוניות תרומתה תובהר להלן;
- סעודיה ואיחוד האמירויות – אשר תמכו בתהליך המצרי [ראו נספח ב'] ומוכנות להוסיף ולסייע;
- הקוורטט ומנגנוני שליח האו"ם כמו גם האיחוד האירופי.

פירוט מהלכי ישראל

בתיאום עם כל הצדדים האזוריים והחיצוניים שהוזכרו, ישראל תנקוט צעדים הן לשינוי מהיר של המציאות ברצועה (להלן), הן לגיבוש הבנות מפורטות לייצוב הפסקת האש והגבלת התחמשות החמאס, והן לעידוד הרש"פ לשתף פעולה עם המהלך המתגבש, בשילוב עם מאמצי מצרים והמדינות האחרות התומכות בו.

נכונות ישראל לקידום צעדים אלה תשווק באופן אגרסיבי, מעל כל במה ובכל ערוץ תקשורת להבהרת אמינות כוונותיה הן לצורך קידום המהלכים והן להצדקת תגובתה אם ייכשלו.

יובהר לכל, כי התקדמות ביישום היוזמה לא תהווה מגבלה על הפעלת מלוא עצמתו של צה"ל בהגנה על גבול עזה ובהבטחת ביטחון אזרחי המדינה בכל עת שממשלת ישראל תיקבע כי הפרת הפסקת האש מחייבת זאת. יתר על כן, יובהר כי ישראל שומרת לעצמה את הזכות לשלול הקלות אשר כבר הוענקו במקרה של אי עמידה בתנאים המוסכמים.

שלב א': צעדים לשיפור מידי

■ רכיבים ביטחוניים:

- **הפסקת האש:** בתיווך מצרי יגובש מסמך הבנות מפורט ומוסכם (אך לא חתום) בין ישראל, הרש"פ והחמאס, המפרט את התחייבויות הצדדים, בכלל זה התחייבויות חמאס למניעת בניית מנהרות התקפיות ולריסון התחמשות. ישראל והרש"פ יעזרו בנוכחות ביטחונית מצרית ברצועה לצורך בקרה על הפסקת האש ויישום התחייבויות החמאס בתחום הגבלת התחמשותו. מסמך ההבנות יפרט את תפקיד ונהלי העבודה של הבקרים המצריים והתקשורת בינם לצדדים.
- הבנות אלה לכשעצמן לא ימנעו מהחמאס או מאירגון אחר מלהפרן אם יבחר בכך. השילוב בין הרתעה, תרומתן של הקלות בפועל, צפי להקלות נוספות, והחשש מאובדן שיפור מהותי באיכות החיים אמור לייצר מוטיבציה למנוע הפרות.
- מאידך-גיסא, בכוחן של ההבנות למנוע חיכוך והידרדרות בלתי יזומים, הנובעים מאי הבנות. **ביטחונות לרש"פ:** ישראל תעניק לרש"פ ביטחונות על כך שלא תגיב כלפיה במקרה של הפרת הפסקת האש ע"י גורם שלישי, כל עוד החמאס לא פורק ממשקו והרש"פ תנקוט בצעדים למניעת ההפרה ולהענשת המפירים. ישראל תביע נכונות לאפשר לבקרי הפסקת האש (המודיעין המצרי) ולרש"פ לטפל בהפרה בטרם תגובה ישראלית.
- **הכשרת כוחות הרש"פ:** לצורך הרחבת פריסת כוחות הרש"פ ברצועה (מעבר ל-3,000 איש אשר כבר הוכשרו וצויידו למטרה זאת והיו אמורים להשתלט על המעברים ולהתפרס לאורך גבול מצרים במסגרת היוזמה המצרית), ישראל תתמוך בבניית יכולות כוחות הביטחון של הרש"פ (אמצעים ואימונים) לקראת פריסתם המדורגת של כוחות אלה לעמדות שליטה בעזה. הכשרת כוחות משטרה נוספים של הרש"פ תיעשה במצרים ו/או ביריחו ו/או בירדן, בסיוע בינ"ל, ובאישור הצטיידותם כפי שיוסכם עם ישראל, הכל בתיאום מתאם הפעילות הביטחונית' האמריקאי (USSC).

■ רכיבים מדיניים/כלכליים:

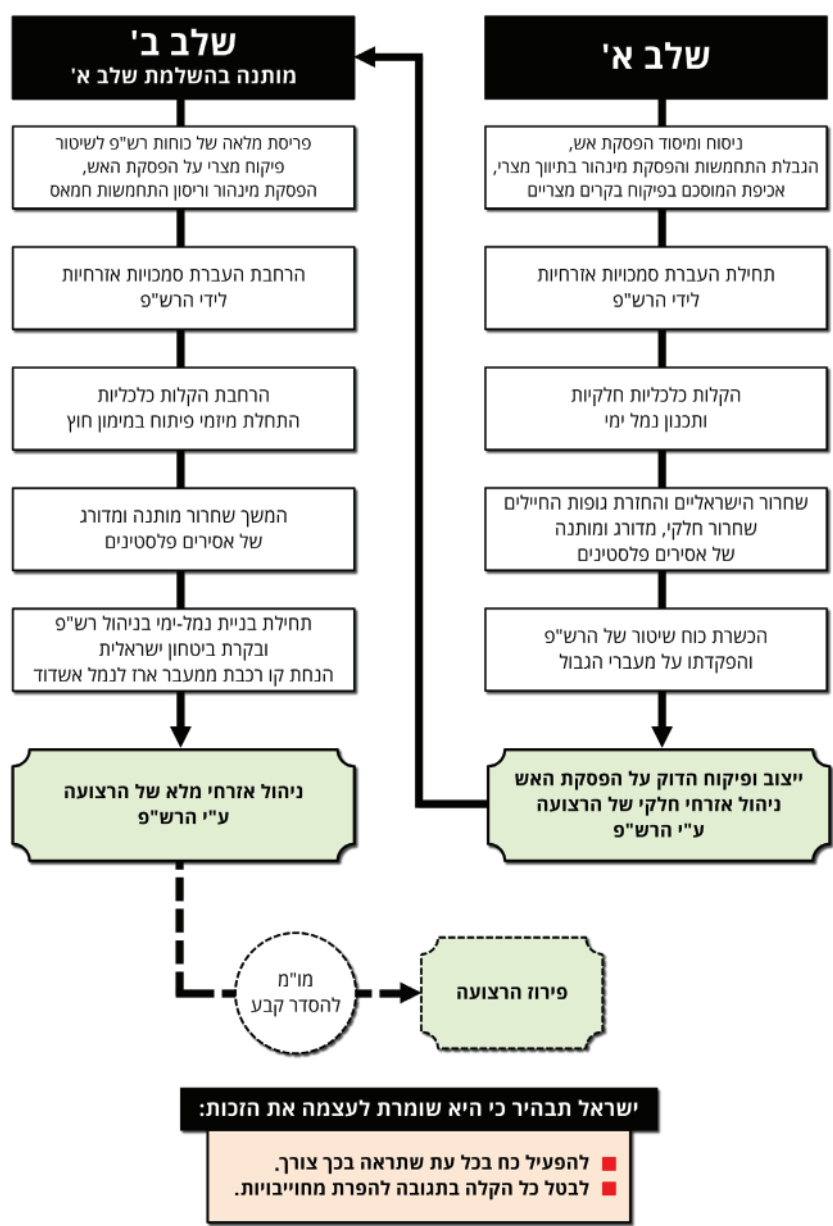
- הקמת צוותי עבודה משותפים לישראל ולרש"פ לתיאום שלושה המכלולים: ביטחוני, מדיני, אזרחי;
- היתר, תחילת תכנון, וגיוס משאבים להקמת נמל לעזה אשר יפעל תחת סמכות הרש"פ ובמסגרת נהלי הבידוק שייקבעו במערכת הביטחון הישראלית. [ההקמה בפועל תחל רק בכפוף להתקדמות לשלב ב' של יישום היוזמה].

■ רכיבים אזרחיים/כלכליים:

- הענקת היתרי עבודה למספר אלפי בדוקי שב"כ, במגזר החקלאי ביישובי 'עוטף עזה';
- בכפוף לניסוח סעיף המנהרות במסמך ההבנות, הסרת חסמים לחומרים דו-שימושים שנאסרו מחשש לדליגתם לבניית מנהרות;
- גיבוש מנגנון להעברת חומרים דו-שימושיים רגישים יותר לשימושן של חברות מוכרות שיימצאו תחת בקרה של מנגנון ניתור המוסכם על ישראל. הבקרה תתבצע בתיאום ובמעורבות הרש"פ;
- הגדלת המכסות לייצוא מוצרים חקלאיים לישראל;

- שיפור התנאים במעבר כדי לאפשר ייצוא לאירופה;
- הגדלת מבסת היתרי כניסה לישראל לסוחרים עזתיים;
- הסרת חסמים ופישוט הליכים לתנועת סטודנטים ותיירים עזתיים לירדן; חולים לטיפול; ומתפללים להר הבית;
- הרחבת אזור הדייג.

הסדר עזה - תרשים זרימה חלקי (להמחשה בלבד)

שלב ב': תיגמול התמתנות החמאס והעברת סמכויות לרש"פ

התקדמות לשלב ב' תהיה מותנית באישור ישראלי להצלחת שלב א', בכלל זה החזרת גופות החיילים ושחרור האזרחים המוחזקים. בנוסף, הסרה נרחבת יותר של חסמים אשר תתבצע בשלב ב' תותנה בהעברת סמכויות משטרתיות ואחרות לכוחות הרש"פ ובעמידת החמאס במגבלות הגבלת התחמשותו (בכלל זה הפסקה מוחלטת של חפירת מנהרות). במסגרת שלב ב' ישראל תיזום מהלכים כלהלן:

■ פריסת 'תנאי הקוורטט':

- התעקשות על יישום בו זמני וכמקשה אחת של שלושה תנאי הקוורטט – אי אלימות; כיבוד הסכמי העבר; הכרה בישראל – אינה מאפשרת יצירת מוטיבציה לחמאס לעמוד בתנאי הראשון שכן בעמידה בו בלבד אין די כדי לתגמלו (בכלל זה ע"י המערכת הבין-לאומית), וזאת למרות שתגמול זה אמור לתמרץ הקפדתו על יישום הבנות הפסקת האש.
- לפיכך, התעקשות על שני תנאים שהחמאס אינו מסוגל/מוכן לעמוד בהם ושאינם חשובים לישראל כרגע (כיבוד הסכמי העבר או הכרתו בישראל) מונעת מישראל מלבסס את הדבר היחיד שהיא דורשת והחמאס מסוגל – וכנראה מעוניין – להעניק (תמורת הקלות): אי אלימות מידית ומתמשכת.
- על רקע זה, מוצע להוסיף ולעמוד על שלושה התנאים אך לפרוס את תחולתם כלהלן:
  - הפסקת אש – מייד וללא סייג;
  - כיבוד הסכמי עבר – אם וכאשר תידון השתלבות החמאס באש"פ;
  - הכרה בישראל – אם וכאשר תגיע העת לחתימת הסדר קבע כולל.

■ רכיבים ביטחוניים:

- פריסת כוחות משטרה של הרש"פ להפעלת סמכויות אכיפה בתחומים אזרחיים, למניעת זליגת חומרים דו-שימושיים, ולאבטחת גבולות.

■ רכיבים מדיניים/כלכליים:

- תחילת בניית נמל ימי בניהול הרש"פ;
- הצבת פקידי מכס של הרש"פ במסוף רפיח.

■ רכיבים אזרחיים/כלכליים:

- הרחבה היתרי עבודה בישראל לבדוקי שב"כ;
- הסרת מגבלות נוספות על חומרים דו-שימושיים במקביל לפריסת כוחות משטרת הרש"פ ושילובם במנגנון הפיקוח;
- הגדלה נוספת במכסות המוצרים החקלאיים המשווקים לישראל;
- פתיחת מעבר סחורות נוסף במעבר ארז;
- תחילת עבודות לחיבור מעבר ארז לנמל אשדוד (נתיב רכבת למכולות).

'בונוס' אסירים

- בישראל כלואים כ-10,000 אסירים ביטחוניים. הן החמאס והן הפת"ח מייחסים חשיבות רבה לשחרורם לאור פופולאריות האסירים בקרב הציבור הפלסטיני, משקל התארגנויותיהם בכלא בתהליכי קבלת החלטות של הארגונים הפלסטיניים השונים, ולחץ בני משפחותיהם.
  - בעבר, ישראל נהגה לשחרר אסירים לרגל חגי אסלאם או נאלצה לעשות זאת במסגרת עסקאות חילופין. עתה מוצע לעשות שימוש מושכל ב'קלף' האסירים, שלא תחת לחץ אלא בתמריץ יזום להרגעת השטח לאורך זמן.
  - לפיכך, במקביל לגיבוש התוכנית ובמגמה לתמרץ היצמדות החמאס והרש"פ להתחייבויותיהם במסגרתה, מוצע לבחון שחרור אסירים ביטחוניים באופן מדורג ולאורך זמן.
  - ההכרזה על תוכנית השחרור תלווה להשקת היוזמה הישראלית אך יובהר כי השחרור בפועל יחל רק עם המעבר משלב א' לשלב ב'.
  - השחרור יכול אסירי פת"ח וחמאס, כמו גם אסירי אירגונים אחרים, ויתבצע בפרקי זמן ובהיקפים קבועים מראש, כאשר סדר המשוחררים יסקף הן את חומרת המעשים בהם הורשעו והן הערכות שב"כ ושב"ס באשר למחוייבותם לתהליך ולהפסקת האש ומסוכנותם.
  - כל מועמד לשחרור יחתום על התחייבות לעמידה בתנאי שחרורו.
  - **מאליו מובן שהליך השחרור לא יתחיל טרם החזרת גופות חיילינו ושחרור אזרחינו.**
- ישראל תבהיר שהפרת ההבנות, פגיעה בתהליך, ובמיוחד הפרת הפסקת האש תביא להקפאת הליך השחרור. כמו כן, ישראל תשמור לעצמה את חופש הפעולה לעצור מחדש כל משוחרר שלא יעמוד בתנאי שחרורו.

תפקיד שחקנים אזריים ובין-לאומיים

- באמור, לצורך מימוש התוכנית על ישראל לגייס את תמיכת המערכת הבין-לאומית והאזורית הרלבנטית, למשימה הכפולה של:
- עידוד הרש"פ לבצע את חלקה – דהיינו, לסייע בהתגברות על רתיעת מחמוד עבאס להשתלב במהלך ולסייע בידי אלה בצמרת הרש"פ שאינם שותפים להיסוסיו.
  - ריסון החמאס ועידוד הגורמים תומכי התהליך בקרבו.
- למערכת בין-לאומית זאת מספר מנופי השפעה, ובהם:**
- חשיפת האשם בהכשלת המהלך בפני דעת הקהל הפלסטינית – באיו"ש וברצועה – התומכת באופן מובהק בסיום הפילוג בין שתי התנועות ושני האזורים.
  - הבטחת מימון בין-לאומי לניהול ושיקום הרצועה על ידי הרש"פ כמו גם מימון לפיתוח מקביל באיו"ש.
  - מנופי הסיוע לרש"פ המאפשרים הגדלת מימון כמו גם התנייתו בהתנהלותה בהקשר זה (לצורך זה חשוב שהממשל האמריקאי יבטל את הקפאת המימון שאינו קשור לחקיקת 'טיילור פורס').
  - חידוש הלחץ הכלכלי על עזה והחמאס – מצרי, ישראלי ואחר – וגיבוי לצעדי ענישה מצד הרש"פ באם החמאס ישבש את התהליך.
  - איום בעקיפת הרש"פ אם תשבש את היוזמה.

במסגרת זאת, המערכת האזורית והבין-לאומית תתבע מהרש"פ:

- לשתף פעולה עם המהלך למרות הסתייגותה מאופיו ההדרגתי של הטיפול בפירוק החמאס מנשקו.
- לשגר לרצועה את השרים הרלבנטיים ולהפעיל את משרדי הממשלה כמוסכם.
- בתיאום עם מצרים וישראל, להתחיל בפריסת כוחות שיטור לרצועה.
- להאיץ קידום פרויקטים שבסמכותה, בראש ובראשונה אלה החיוניים לפיתרון משברי המים והחשמל.
- לנקוט בצעדים המנהליים והמסחריים הנדרשים להאצת הגדלת כמות החשמל מישראל לרצועה.
- לפתור את בעיית המשכורות על בסיס המתווה שהוסכם זה מכבר באמצעות תיווך בין-לאומי.

קשיים צפויים

התהליך המוצע עלול לחייב התמודדות עם שני אשכולות של אתגרים מרכזיים:

בחמאס:

כישלון הנהגת החמאס התומכת בתהליך להתגבר על שני מוקדי התנגדות: בכירי חמאס שיאבדו עוצמה ואף הכנסה עם העברת הניהול לידי הרש"פ, וגורמים אידאולוגיים בתנועה אשר יסרבו להשלים עם מגמת ההתמתנות.

לישראל ושותפותיה הפוטנציאליות יש יכולת לסייע למובילי התהליך בחמאס לגבש תמיכה ע"י גיוס סיוע בין-לאומי מהיר למיזמים צנועים; ע"י שינוי מדיניות במעברים; וע"י היתר ראשוני לעובדים עזתיים בדוקי שב"כ לעבוד בעוטף. צעדים אלה, הניתנים ליישום מיידי, ימחישו לציבור העזתי כי אסטרטגיית השינוי והקפדה על הפסקת אש מניבים פירות כבר בטווח הקצר.

עם זאת, לישראל ושותפותיה אין דרך למנוע כישלון המהלך באם מוביליו בקרב החמאס לא יצליחו לגבור על ההתנגדויות מבית או להשליט מרותם על האירגונים האחרים ברצועה.

בנסיבות אלה תעמוד ישראל בפני אותם אתגרים כהיום, אך תתמודד איתם בנסיבות משופרות מהותית מבחינת התייחסות המערכת האזורית והבין-לאומית לצעדי הגנה עצמית שתנקוט, לאחר שבמסגרת היוזמה המוצעת ישראל תמחיש את כנות כוונותיה.

ברש"פ:

המשך סירוב הרש"פ לשתף פעולה מהווה מגבלה משמעותית ליישום היוזמה.

כמפורט לעיל, בידי המערכת האזורית והבין-לאומית יש מנופי השפעה בלתי מבוטלים על תהליכי קבלת ההחלטות ברמאללה בכלל זה באמצעות הגדלת תקציבים וצמצומם; באמצעות מחוות מדיניות או שלילתן; באמצעות טיפוח קשרים עם מאתגרי הרש"פ או הימנעות ממהלכים אלה, וכד'. ביכולתן גם לחזק ולתגמל בבירי רש"פ התומכים ביוזמה. יתר על כן, יש סיבות טובות לצפות שאותן מדינות שהפגינו נכונות לגבות את תגובת הרש"פ להחלטות ממשל טראמפ בנושא ירושלים ואף את הטלת הסנקציות על החמאס טרם השינוי המבוקש, לא יעמדו לצידה עת תבשיל מהלך לו שותפות בולן.

גם לישראל מנופים רבי עצמה – חיוביים ושלייליים. מהלכי תימרוץ ותיגמול לרש"פ כוללים צעדים כגון פיתרון בעיית צווי ההריסה על אלפי בתי מגורים פלסטיניים אשר נבנו ללא היתר בשטחי C ע"י שינוי הגדרתם וקביעה כי אדמתם נכללת מעתה בשטחי A-1 B; פיתרון בעיית פריסת משטרה פלסטינית לאזורים נטולי כל נוכחות אכיפת חוק וסדר; יצירת רצפים טריטוריאליים בין הכפרים והערים הפלסטיניים בשטחי A-1 B במרחבים מוגדרים כך שישפרו את כלכלת הרש"פ, וכד' [לפירוט מלא ר' תוכניות תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל' באתר התנועה³]. לישראל גם השפעה לא מבוטלת על פורום המדינות התורמות וביכולתה לשכנען כי במקביל להשקעה בפיתרון מצוקה ושיקום הרצועה, ראוי לחזק את הרש"פ בהשקעות פיתוח בגדמ"ע.

כישלון אמצעי העידוד והשכנוע יחייב את ישראל להבהיר ולהמחיש כי אינה מוכנה להשלים עם הסלמה ברצועה כתוצאה 'לגרירת רגליים' ע"י הרש"פ. בתנאים אלה, ישראל תנקוט בצעדים עוקפי רש"פ אשר יתנו ביטוי לנחישותה לשפר את התנאים ברצועה כדי להרגיע את השטח ולהימנע מסבב לחימה נוסף. בכלל זה יהיה על ישראל לשקול חלופות רצויות הרבה פחות, בחלקן אף גורמות נזק לאינטרס ישראלי אחר (כפי שנדון לעיל), ובהן הסדרה ארוכת טווח עם החמאס או העברת אחריות לניהול סקטור המים והחשמל ברצועה לגורם בינ"ל או אזורי (מהמפרץ). עצם ההיערכות למהלכים ישראליים כאלה יכולה לשמש מאיץ לשינוי מדיניות הרש"פ ובכך ליתר את יישומם.

למרות כל אלה, לא ניתן לפסול את האפשרות שהרש"פ לא תתרצה ותוסיף 'לגרור רגליים'.

כאמור, בנסיבות אלה האתגר הביטחוני לא יוחמר אך הנסיבות המדיניות להתמודדות עמו ישתפרו.

3. 'מתווה להסדרת הבניה הישראלית והפלסטינית בשטחי C' – מאי 2017; 'חיזוק היציבות והביטחון בגדה המערבית' – יוני 2017.

נספח א' – ניתוח שיקולי החמאס והרש"פ

מאפייני החמאס ומדיניותו

- החמאס שולט ברצועה בכוח יכולתו לכפות את שלטונו על האוכלוסייה. עם זאת, הוא מאתגר הן ע"י החשש מהתקוממות עממית והן ע"י אירגונים קטנים וקיצוניים ממנו.
- החמאס מקיים ברצועה שלטון במאפיינים מדינתיים ולא ניתן לפעול בתחומה בלא הסכמתו.
- החמאס, הן כתנועה והן כאירגון, אינו הומוגני. יש בקרבו זרמים קיצוניים יותר ופחות, אך כולם שותפים לשאיפה לשמר את שלטונם ולהרחיבו לאיו"ש. הנהגת החמאס מודעת לכך שמימוש יעדים אלה מחייב משאבים והכרה בין-לאומית אשר השגתם מחייבת פשרות טקטיות, אם לא אסטרטגיות.
- במצוקתה הנוכחית – עקב בידוד אזורי ובין-לאומי, כישלונה בניהול הרצועה, והידרשותה לצעדים אלימים כנגד אוכלוסייתה לשם השלטת רצונה ומניעת התקוממות – הנהגת החמאס בראשות איסמעיל האנייה ויחיא סינוואר מפגינה נבונות לוויתור על הניהול האזרחי ברצועה ולשינוי מדיניות אשר ימנע קריסת שלטונה ויאפשר התארגנות מחודשת להתמודדות עתידית על הנהגת העם הפלסטיני.
- החמאס אינו חסין בפני שינוי במענה לתנאים ואילוצים משתנים. כך למשל, במהלך השנים האחרונות הביא לביטוי עמדות ויעדים אשר אינם עולים בקנה אחד עם אמנתו המקורית, בכלל זה נבונות להקמת מדינה פלסטינית בקווי 67' (אם כי בשלב זה ללא הכרה בישראל ותוך דרישה למימוש זכות השיבה).
- זה למעלה מעשור שהחמאס העביר לישראל בדרכים שונות הצעות – בחלקן בכתב, מפורטות ומרחיקות לכת יותר מאחרות – להסדרים ארוכי טווח. אמנם כאמור, אף לא אחת מהן כללה נבונות להכרה בישראל, אך כולן כללו נבונות להתחייבות להפסקת אש ממושכת, בחלקן תוך נבונות להחלטה גם באיו"ש, וחלקן אף כללו הזמנה למו"מ באמצעות צדדים שלישיים על סוגיות הליבה – גבולות, ירושלים, פליטים, ביטחון וכו'.
- החמאס מפגין רגישות רבה לסוגיית אסיריו בישראל הן בשל התארגנותם היעילה בין כתלי הכלא בכוח פוליטי, הן בהיותם סמל פופולארי של המאבק בישראל והן בשל לחץ משפחותיהם.

מאפייני גישת הרש"פ

- הרש"פ רואה בחמאס לא רק כוח עויין ומתחרה ברצועת עזה, אלא משום איום על האינטרסים ועל בסיסי הכוח שלה באיו"ש.
- כל עוד לחמאס מונפול צבאי בעזה, אין לרש"פ עניין לסכן את אנשיה בחזרה לרצועה.
- בסיס הכוח של הרש"פ ברצועה – הפת"ח – חלש ונטול מוטיבציה.
- ללא ודאות להזרמת משאבי עתק ע"י המדינות התורמות, הרש"פ רואה במצב ברצועה משום מירשם לכישלון בגיבו אל לה ליטול אחריות.
- הרש"פ גם חוששת כי מימון שיקום הרצועה עלול לבוא על חשבון חלקה של הגדמ"ע בבספי המדינות התורמות.
- הרש"פ חוששת שאם תיענה לציפייה שתיקח אחריות לעזה, היא תישא באחריות לכל אלימות שתצא מהרצועה מבלי שיהיה ביכולתה למנוע זאת.
- לפיכך, לגישתה, כל עוד חמאס בשליטה, כל שיפור במצב מחזק אותו; המשך המצוקה מחליש אותו; ואם בחולשתו יבחר שוב בסבב אלימות (בכלל זה כדי לעורר את העולם הערבי ובעיקר את מצרים) – לא הרש"פ תשלם את המחיר.

נספח ב' – היוזמה המצרית כמנוף ליוזמה ישראלית

- במהלך ארבע השנים מאז מבצע 'צוק איתן', בהנחיית הנשיא א-סיסי, המודיעין המצרי הוביל מספר מהלכים במגמה לייצר שינוי יסודי בתנאי הזירה העזתית. למהלכים אלה היו חמישה יעדים:
  - ניתוק הגורמים הפעילים ברצועה מגורמי טרור בצפון סיני;
  - העמקת והנצחת הנתק בין החמאס לבין תנועת האחים המוסלמים;
  - החזרת מדורגת של הרש"פ לניהול הרצועה;
  - ייצוב הפסקת האש;
  - התחלת תהליך 'ביות' החמאס, דהיינו: מעברו המדורג מאירגון צבאי מיליטאנטי לגורם פוליטי (ובסוף התהליך גם) בלתי חמוש בזירה הפלסטינית.
- מהלכי ההכנה המצריים התנהלו בחמישה מישורים:
  - הגברת הלחץ הכלכלי והאחר על חמאס כדי לאלצו להכיר בכישלוננו בניהול הרצועה ולא לצו לשותף פעולה עם החלופה המוצעת בטרם יתמודד עם התקוממות עממית;
  - הכשרת דור מנהיגות עתידית מתונה באמצעות 'חינוך מחדש' במצרים של 1,200 צעירים עזתיים חברי חמאס בפרשנות מתונה לאסלאם ולקוראן ובחשיפתם לאיכות חיים שונה מזו שהכירו ושמימושה ברצועה מותנה בשינוי כיוון בהתנהלות החמאס;
  - מיצוי הפוטנציאל לצמצום המעורבות ברצועה של תומכות החמאס – קטאר, תורכיה ואיראן – באמצעות שת"פ עם איחוד האמירויות וסעודיה;
  - מיצוי הפוטנציאל הגלום במנהיגותו של יחיא סינוואר מרגע שהתברר שהוא שותף ליעדים שהציבו המצרים;
  - קבלת 'אור ירוק' והתחייבות לסייע משתי המדינות אשר התערבותן נחשבה חיונית כדי להתגבר על רתיעת יו"ר הרש"פ – מחמוד עבאס – מהאתגר הכרוך בניהול הרצועה: ישראל וארה"ב.
- המהלך המצרי התבסס על עיקרון ההדרגתיות ביישום: הן בהחזרת הרש"פ, הן בשינוי התנהלות החמאס, והן בכל הכרוך בפירוק החמאס מנשקו, מתוך הנחה שגישת 'הכל מייד או לא כלום' משמעה 'לא כלום'.
- המהלך המצרי לא הגיע לכדי מיצוי בשל התנגדות הרש"פ וסירוב ישראל וארה"ב להפעיל עליה מנופי שכנוע. עם כישלוננו, נזנחה מגמת השינוי בחמאס וחודש הקונצנזוס סביב ההתנגדות האלימה שמצא ביטויו בהשתלטות החמאס על תנועת ההסתערות על הגדר ועל עפיפוניי ובלוניי ההצתות, ושיאו בסבב האלימות של השנה האחרונה.
- מאז נבלם המהלך, גורמי הביטחון המצריים שהובילו אותו מדווחים לישראל ולארה"ב על נכונותם, ונכונות בנות בריתם לנושא זה במפרץ, לחדשו ברגע שירושלים וושינגטון יביעו נכונות להתגייס ליישומו.

חברי/ות ועדת ההיגוי של תנועת 'מפקדים למען ביטחון ישראל'

(לפי סדר א' – ב' של שם המשפחה):

- איקה אברבנאל, תא"ל (מיל').
- שלמה אהרונישקי, רב ניצב (בדימוס), לשעבר מפב"ל משטרת ישראל.
- יעקב (מנדי) אור, אלוף (מיל').
- ישראלה אורון, תא"ל (מיל').
- עמי אילון, אלוף (מיל'), לשעבר ראש השב"כ.
- עוזי ארד, פרופ', לשעבר יועץ ראה"מ לביטחון לאומי וראש המל"ל.
- חיים ארז, אלוף (מיל'), לשעבר אלוף פיקוד הדרום.
- שאול אריאלי, דר' אל"ם (מיל').
- דוד (דודו) בן-בעש"ט, אלוף (מיל').
- ברק בן-צור, לשעבר סגן ראש אגף בשב"כ.
- רולנד (רולי) גירון, לשעבר ראש אגף במוסד.
- אהוד גרוס, תא"ל (מיל').
- שלמה וקס, תא"ל (מיל').
- אלכס טל, אלוף (מיל').
- דני יתום, אלוף (מיל'), לשעבר אלוף פיקוד המרכז וראש המוסד.
- רון כתרי, תא"ל (מיל').
- אילן מזרחי, לשעבר ראש המל"ל.
- מיכאל (מישל) מעיין, לשעבר סגן ראש אגף במוסד.
- נמרוד נוביק, דר', לשעבר יועץ מדיני לראה"מ.
- אריה פלמן, לשעבר מ"מ ראש השב"כ.
- תמיר פרדו, לשעבר ראש המוסד.
- דוד (צ'ק) פרייליך, דר', לשעבר סגן ראש המל"ל.
- דני רוטשילד, אלוף (מיל').
- אמנון רשף, אלוף (מיל'), יו"ר התנועה.
- שבתי שביט, לשעבר ראש המוסד.
- סימה שיין, לשעבר סגנית ראש המל"ל.

מפקדים

למען ביטחון ישראל

'מפקדים למען ביטחון ישראל' היא תנועה לא מפלגתית של בכירי עבר בצה"ל, בשב"כ, במוסד ובמשטרת ישראל, המחויבת לחזון הציוני של ישראל חזקה, דמוקרטית ועם רוב יהודי מוצק לדורות, ברוח עקרונות מגילת העצמאות.

מאות חברי התנועה מאוחדים בהערכה כי מימוש יעד לאומי עליון זה מחייב היפרדות ממיליוני הפלסטינים בהסדר של 'שתי מדינות לשני העמים' ויישומו במסגרת הסדר אזורי.

בהעדר תנאים להסדר לעת הזאת, התנועה מציגה בפני מקבלי ההחלטות והציבור הישראלי תוכניות המעניקות מענה לאתגרי השעה באיו"ש ורצועת עזה, המבטיחות שימור התנאים להיפרדות עתידית בהסדר.

החברות בתנועה והפעילות ההתנדבותית במסגרתה מבטאים המשך למחויבות חבריה לביטחון ישראל כפי שבאה לביטוי בעשרות שנות שירות בכל מערכות הביטחון, ללא כל כוונה לקידום אינטרס אישי או מפלגתי.

www.cis.org.il